

KLP-fondene

RAPPORT OM ANSVARLIGE INVESTERINGER

2025

KLP-fondene

KLP Kapitalforvaltning AS er et av Norges største kapitalforvaltningsselskaper og Norges ledende indeksforvalter. Selskapet forvalter rundt 985 milliarder kroner for virksomheter i KLP-konsernet og eksterne kunder.

Selskapet forvalter 45 norskregistrerte verdipapirfond (KLP-fondene), fordelt på 14 indeksnære aksjefond, fire faktorfond, ti Mer Samfunnsansvar fond, ett aktivt aksjefond, ti rentefond, åtte fondspakker (hvorav fire er Mer Samfunnsansvar fond) og to spesialfond. Selskapet har stort fokus på automatiserte operasjonelle prosesser og effektiv drift, slik at det kan levere forvaltningsløsninger til konkurransedyktige priser.

Styrene i KLP Kapitalforvaltning og i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) har etablert retningslinjer for KLP og KLP-fondene som ansvarlig investor og eier. KLP Kapitalforvaltning er ansvarlig for å utøve strategien og ivareta KLP-konsernets ambisjoner om å være en ledende aktør på området.

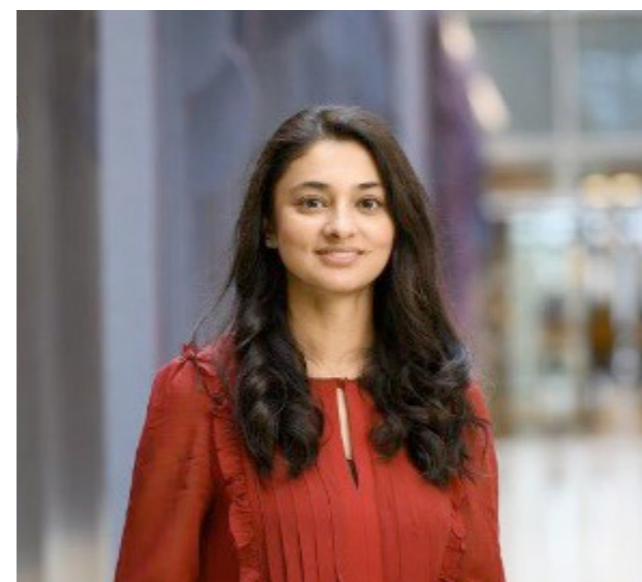
KLP har et langsiktig perspektiv på sine investeringer. Målet er å få best mulig avkastning på pensjons- og sparepengene. For at verdien av investeringene skal øke over tid burde den underliggende økonomiske aktiviteten være ansvarlig og bærekraftig.

KLPs arbeid med ansvarlige investeringer er forankret i FNs klima, natur- og bærekraftsmål. Disse er vedtatt for å sikre trygge og velfungerende samfunn og bidra til bærekraftig utvikling. Målene oppsummerer de viktigste utfordringene verden står overfor, og gir konkrete mål som stater, næringsliv, akademia og sivilsamfunn må samarbeide om for å sikre en bærekraftig utvikling.

I Årsrapport KLP-fondene finner du informasjon om alle KLP-fondene, inkludert bærekraftsrelaterte opplysninger (i henhold til SFDR) og oversikt over verdipapirene fondene investerer i. I denne rapporten gis det en redegjørelse for hvordan KLP og KLP-fondene etterlever retningslinjer for KLP som ansvarlig investor deriblant utøvelse av aktivt eierskap som følge av Verdipapirloven og krav for svanemerkefond. Begge rapportene finner du her: www.klp.no/sparing-og-fond/spar-i-fond/rapporter

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Kiran Aziz er leder for ansvarlige investeringer i KLP Kapitalforvaltning. Spørsmål om rapporten eller KLPs arbeid med ansvarlige investeringer kan sendes til Kiran.Aziz@klp.no

Ann-Elisabeth Tunli Moe er leder for fond i KLP Kapitalforvaltning. Spørsmål om fondene kan sendes til Ann-Elisabeth.Tunli.Moe@klp.no

“Med evigheten som horisont tror vi det er viktig at vekst og ansvarlighet går hånd i hånd”

Ann-Elisabeth Tunli Moe

Hvordan være en ansvarlig investor?

KLP-fondenes strategi som ansvarlig investor

Vårt fremste ansvar er å sikre en langsiktig verdiskapning for våre eiere og kunder. KLP Kapitalforvaltning forvalter rundt 975 milliarder kroner, som er investert i over 7000 selskaper. Dette innebærer at vi er eksponert for flere ulike typer bærekraftsrisikoer.

Selv om vi er bredt investert og ofte en liten eier i selskapene, bruker vi aktivt virkemidler for å påvirke selskapene til bærekraftig utvikling og verdiskapning. Målet er ikke å eliminere risikoen, men å være bevisst på risikoen og bruke ressurser målrettet til å redusere den.

EIERSKAPSUTØVELSE

Målet for KLP og KLP-fondene er å være en pådriver for en mer bærekraftig forretningsdrift i tråd med internasjonale normer og kundenes forventninger til oss som forvalter.

Med så mange selskaper i porteføljen, prioriterer vi vår eierskapsutøvelse til utvalgte selskaper basert på en vurdering av KLP og KLP-fondenes fokustemaer, sektortilhørighet, geografisk beliggenhet og risiko for normbrudd. Kombinasjonen av disse faktorene avgjør hvilken påvirkningsmulighet vi har som eier, og dermed hvilke metoder vi benytter.

Rutinemessig screening mot våre produktkriterier, oppfølging av enkelt-selskaper involvert i kontroverser, og selskaper innen prioriterte områder, utgjør en viktig del av ressursbruken knyttet til eieroppfølging. I tillegg får vi mange henvendelser fra kunder og andre interessenter angående spesifikke selskaper og problematiske områder. Disse henvendelsene inneholder ofte ny informasjon eller perspektiver og kan dermed også påvirke vår eierskapsutøvelse.

For å oppnå størst mulig effekt, og for å løfte standarder og praksis innad i finanssektoren, vil vi søke samarbeid med andre investorer. Der det er hensiktsmessig vil vi også fremme våre synspunkter og skape oppmerksomhet rundt viktige temaer gjennom media.

Som eier i selskaper kan vi også påvirke ved å stemme for KLP og KLP-fondenes eierrettigheter på selskapenes generalforsamlinger. Gjennom analytisk og systematisk stemmegivning bidrar vi til god eierstyring og selskapsledelse i de selskapene KLP er eier.

UTREKK

Vi vil ikke oppnå finansiell avkastning for enhver pris. Ekskludering er en siste utvei hvis et selskap ikke viser evne til endring og forbedringer. Eksklusjonskriteriene er knyttet til grove eller systematiske brudd på anerkjente internasjonale normer, som FN-konvensjoner om menneskerettigheter, miljøvern, arbeidstakerrettigheter og korrupsjon.

Samtidig kan eksklusjoner by på utfordringer om for mye av referanseindeksen ekskluderes. Det er i kundenes interesse at vi evner å påvirke selskaper til forbedring og raskere omstilling, fremfor å ekskludere de samme selskapene. Samtidig styrker det vår påvirkningskraft at eksklusjon er et reelt virkemiddel.

KLP er åpne om hvilke selskaper som utelukkes fra fondene og hvorfor de utelukkes. Beslutningen om å offentliggjøre begrunnelsen for ekskluderingsene handler om å bidra til mer kunnskap og oppmerksomhet om kritikkverdige forhold. Dette mener vi gir større påvirkningskraft og har en disiplinerende effekt også på andre selskaper. Det gir dessuten informasjon til andre investorer, slik at de kan vurdere om forholdene er brudd på deres egne retningslinjer for investeringer. Målet er at arbeidet med ekskluderingsene skaper ringvirkninger utover påvirkningen på det enkelte selskap som blir ekskludert.

I tillegg til at ekskluderingsene er et virkemiddel for oppfølging av selskaper som bryter grunnleggende normer for ansvarlig adferd, ekskluderer KLP og KLP-fondene selskaper knyttet til spesifikke produkter, som ikke er i tråd med KLPs verdisin. KLP investerer ikke i selskaper som produserer våpen som bryter med grunnleggende humanitære prinsipper (kjernevåpen, landminer og klasebomber), eller selskaper som produserer tobakk eller cannabis til rusformål. KLP investerer heller ikke i selskaper med mer enn 5 prosent av sine inntekter fra kull, oljesand, alkohol, pengespill eller pornografi.

INVESTERINGER SOM GJØR MER

KLP Mer Samfunnsansvar er en familie med ti svanemerkede fond: fire aksjefond, to rentefond og fire fondspakker. Med KLP Mer Samfunnsansvar-fondene kan du være trygg på at pengene er investert i selskaper som blir rangert høyt på samfunnsansvar, og holdes ute av blant annet fossil energi, våpen og tobakk. Kriteriene fondene skal følge ligger offentlig tilgjengelig. Det er også listen over hvilke selskaper fondene er investert i og hvilke selskaper fondene utelukker. Slik skal det være enkelt å finne ut hvilke kriterier fondene forvaltes etter, og hva fondene er investert i. Mer informasjon om forvaltning av Mer Samfunnsansvar fond i 2025, finner du på sidene 14-26.

INTERNASJONALE NORMER

Vårt arbeid bygger på internasjonalt anerkjente prinsipper. Gjennom vårt medlemskap i *FNs Global Compact* har vi forpliktet oss til å:

- Støtte menneskerettighetene og sikre at selskapene vi er investert i ikke medvirker til brudd.
- Anerkjenne internasjonale arbeidstakerrettigheter, deriblant retten til fagforeningsfrihet og kollektive forhandlinger, avskaffelse av tvangsarbeid, barne arbeid og diskriminering.
- Støtte «føre var»-prinsippet i miljøspørsmål, og ta initiativ til å fremme miljøansvar.
- Bekjempe økonomisk kriminalitet som korrupsjon, hvitvasking og aggressiv skatteplanlegging.

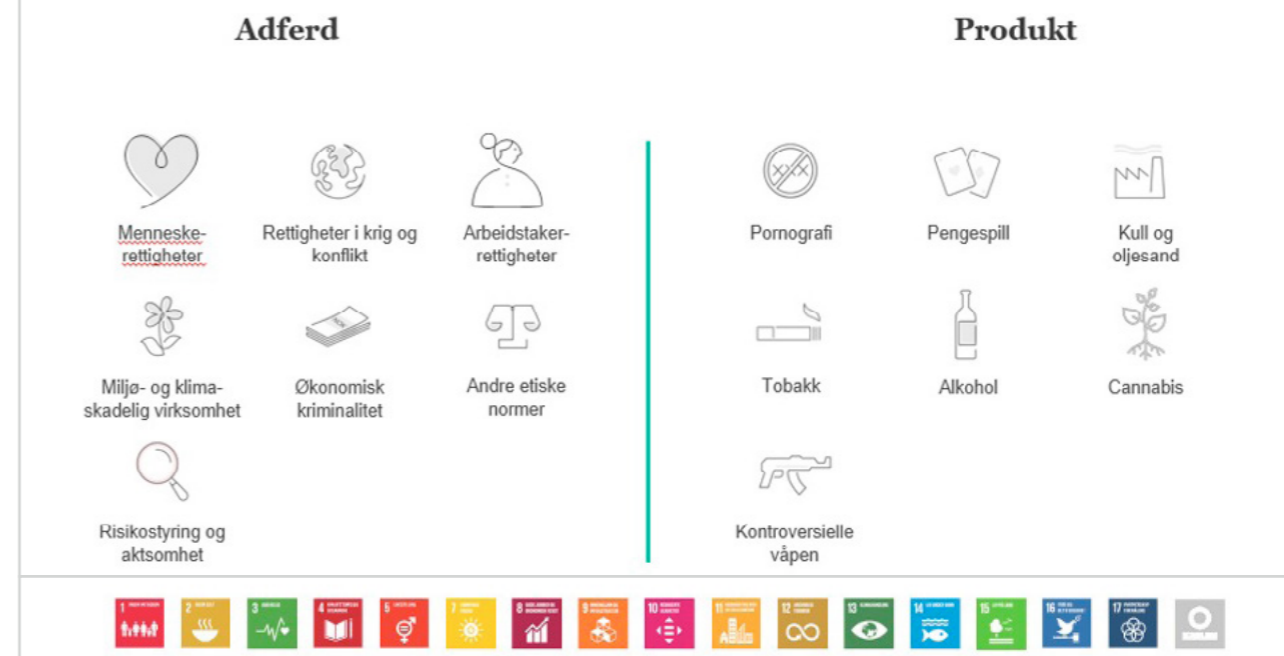
OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter setter viktige normer for vårt arbeid, som også søker å bidra til at vi når FNs klima-, natur- og bærekraftsmål. KLP har undertegnet FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (UNPRI) og dermed sagt at vi blant annet skal implementere miljø-, sosiale og selskapsstyringstemaer i våre investeringsanalyser og beslutningsprosesser.

LES MER OM HVA VI IKKE INVESTERER I:

www.klp.no/om-klp/samfunnsansvar/hva-vi-ikke-investerer-i

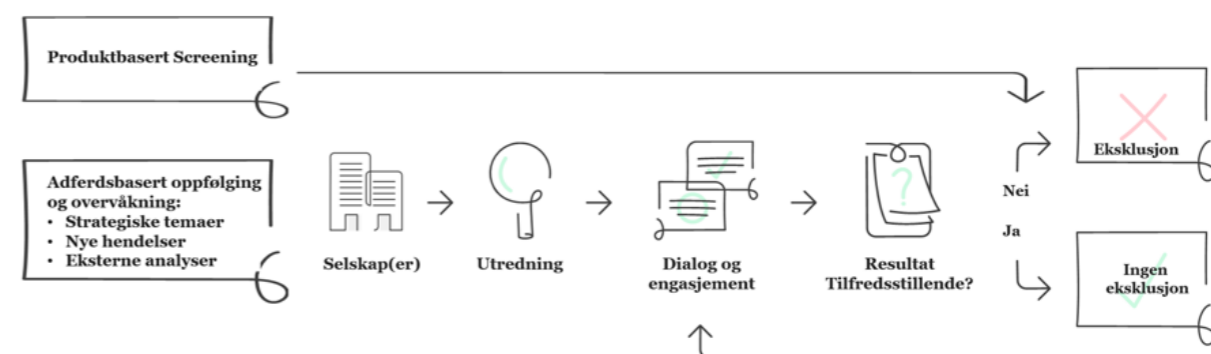
DET VI IKKE INVESTERER I

KLP utelukker selskaper som bryter med internasjonale standarder med utgangspunkt i adferdsbaserte eller produktbaserte kriterier. Rammen for eksklusjonskriteriene er de ti prinsippene til FNs Global Compact. Disse prinsippene omhandler menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon.

SLIK JOBBER VI MED EKSKLUDERINGER OG INKLUDERINGER

Selskapene i KLPs investeringsunivers overvåkes kontinuerlig for brudd på våre etiske retningslinjer. Alle saker følger en bestemt prosess før en beslutning om eventuell ekskludering blir tatt:

2025 i korte trekk

KLP Kapitalforvaltning forvalter totalt 45 fond, som alle følger retningslinje for KLP-fondene som ansvarlig investor. Som en langsiktig forvalter av pensjons- og sparemidler bidrar vi til omstilling til et mer bærekraftig samfunn gjennom *selskapsoppfølging, standardheving i strategiske sektorer* og innspill til *rammevilkår for mer bærekraftige investeringer*.

Strategiske tema og sektorer

I 2025 HAR VI SPESIELT FULGT OPP TEMA OG SELSKAP MED AKTIVITET KNYTTET TIL:

- **Klima** – klimaomstilling i høyutslippsektorer
- **Biologisk mangfold** – avskoging og gruvedrift
- **Menneskerettigheter** i krig og konflikt
- **Menneskerettigheter** i lys av klimaomstillingen
- **Arbeidstakerrettigheter**, med særlig fokus på levelønn og fagorganisering
- **Korrupsjon** i fornybarsektoren
- **Styresammensetning** og incentivordninger for ledelsen

Rammevilkår for bærekraftig finans

Bidrar regelmessig med innspill til offentlig debatt gjennom forskjellige mediekkanaler, inkludert fast spalte i E24.

Investorsamarbeid og kampanjer:

- **Asian Corporate Governance Association**, koordinert samarbeid mellom investorer, selskaper og tilsynsmyndigheter for å fremme effektiv og god eierstyring og selskapsledelse i Asia
- **Big Tech & Human Rights investor collaboration**, koordinert investordialog med teknologiselskaper om håndtering av menneskerettighetsrisiko.
- **Climate Action 100+** koordinert investordialog med selskaper med de høyeste klimagassutslippene
- **FAIRR**, kampanje for alternative proteinkilder
- **FAIRR**, kampanje for å redusere forurensning fra globalt landbruk
- **IPDD**, investor policy dialog for å redusere avskoging
- **Labour Rights Investor Network**, globalt investornettverk med fokus på retten til fagorganisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger
- **Nature Action 100**, koordinert investordialog med selskaper med spesielt høy naturpåvirkning
- **SHARE**, koordinert investordialog til å fremme aksjonærforslag knyttet til fagorganisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger
- **Spring**, investordialog koordinert av UN PRI med hovedvekt på tap av biologisk mangfold
- **Working Group on a Deforestation-Free Automotive Industry**, investordialog med hovedvekt på avskoging i Brasil knyttet til lær i bilseter

Selskapsoppfølging 2025

STEMMEGIVNING:

7 770
Generalforsamlinger

20%
Stemmer mot styret

Støttet **76%** av aksjonærforslag knyttet til ESG

SELSKAPSKONTAKT:

339
Initiert eller gjennomført

55
Relaterte ESG forbedringer

EKSKLUDERT:

50
Selskaper¹

¹ 889 totalt ekskluderte selskaper ved utgangen av 2025.

62%
Brudd med adferdskriterier

38%
Brudd med produktkriterier

KLIMA:

22%²
Selskaper i KLP-fondene med klimamål i tråd med 1,5 graders målet

² Andel unike selskap i KLP-fondene med godkjent SBTi 1.5C mål (kort og langsikt, samt 1.5C/2C).

11
Styrer KLP stemte mot grunnet klima og natursaker

68%³
Selskaper i KLP Mer Samfunnsansvar-fondene med klimamål i tråd med 1,5 graders målet

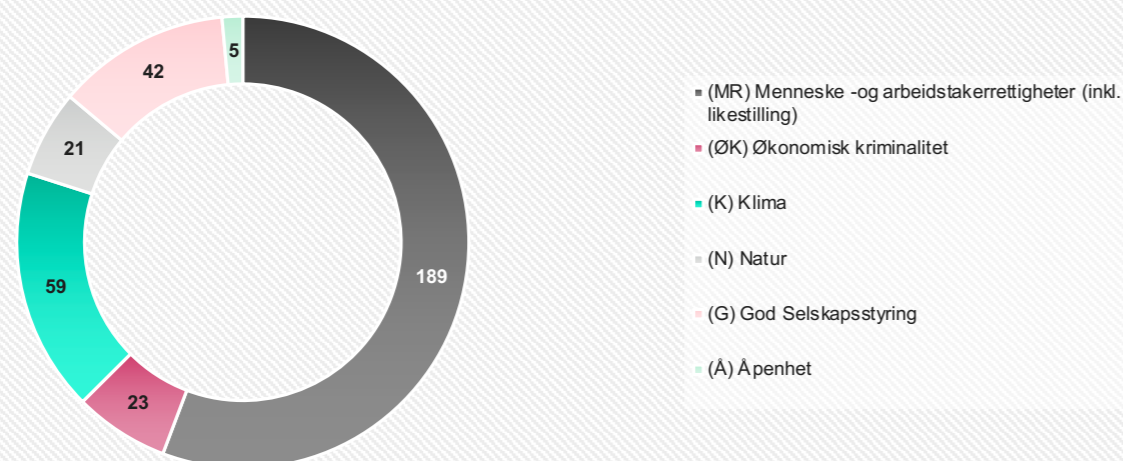
³ Andel unike selskap i KLP Mer Samfunnsansvar-fondene med SBTi 1.5C mål (kort og langsikt, samt 1.5C/2C)

Eierskapsutøvelse i KLP og KLP-fondene i 2025

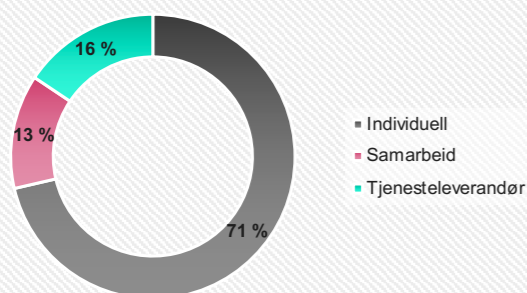
KLP og KLP-fondene (heretter KLP) bruker sitt eierskap til å påvirke selskapers adferd og redusere deres negative påvirkning på bærekraftsfaktorer. Dialog med selskapets styre og ledelse, samt relevante fagspesialister er blant de viktigste virkemidlene i vårt arbeid med aktivt eierskap. KLP søker dialog om strategisk viktige temaer eller ved enkelte hendelser i selskaper som krever at ledelsen gjør endringer.

I løpet av 2025 har vi initiert 339 unike selskapsdialoger der prioriterte temaer blant annet har vært klimaomstilling i høyutslippssektorer, avskoging, ansvarlig gruvedrift, anti-korrupsjon i fornybar sektor, beskyttelse av menneskerettigheter i krig og konfliktsituasjoner og i lys av klimaomstillingen, arbeidstakerrettigheter, styresammensetning og insentivordninger for ledelsen. Over 70 prosent av dialogene hadde fokus på forbedring av selskapets retningslinjer innen ulike områder og etterlevelse av disse.

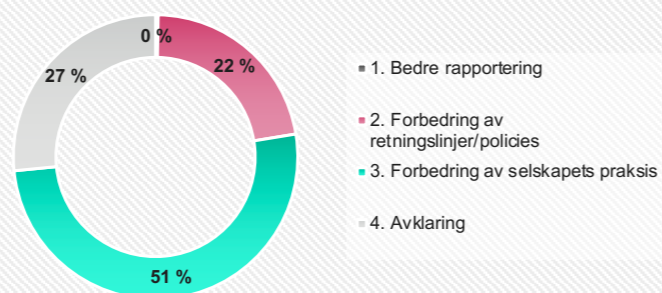
Antall dialogene per hovedtema

Type engasjement

Formålet med dialogene

KLIMA OG NATUR

For å bidra mest mulig effektivt til klimaomstilling og redusert belastning på natur fra selskapers virksomhet, koordinerer KLP mye av eierskapsarbeidet med andre investorer. Dette gir større samlet investortyngde inn mot selskapene, og sammen dekker vi langt flere selskaper enn vi gjør alene. Oppfølgingen mot børsnoterte norske selskaper gjennomføres i større grad individuelt eller i et uformelt samarbeid med norske finansaktører. I 2025 har vi fulgt opp prioriterte tema i henhold til KLPs strategi for klima og natur:

- KLP har vært aktivt med i investorinitiativer organisert under Climate Action 100+, Nature Action 100 og PRI Spring. Gjennom disse initiativene står KLP sammen med over 600 investorer som gir felles tyngde i selskapsdialog og forventninger til omtrent 150 av selskapene med høyest klimautslipp og et tilsvarende antall av selskapene med størst naturbelastning. Arbeidet er organisert slik at mindre grupper på 5-20 investorer gjennomfører dialog og oppfølging mot hvert enkelt av de prioriterte selskapene. KLP har en aktiv rolle i slike investorgrupper overfor tre selskaper under hvert initiativ. Selskapsutvalget følger KLPs tematiske prioritering med oppfølging av selskaper knyttet til gruvedrift og skogsdrift i boreal skog.

- Vi har i tillegg bidratt i selskapsmøter og gitt støtte til initiativer organisert av FAIRR (naturbelastninger knyttet til kvegdrift og mer bærekraftig proteinproduksjon), ShareAction (kjemisk industri, inkludert kunstgjødsel) og Deforestation-Free Automotive Working Group (avskoging knyttet til bruk av lær og gummi i biler).

- Gjennom Nature Action 100 har vi etablert en pågående dialog med tømmersekskapene Stora Enso og UPM om forvaltningen av nordisk boreal skog. Dette arbeidet har vi tatt videre i samarbeid med Storebrand og diskutert muligheter og barrierer for en mer bærekraftig forvaltning i møter med andre nordiske selskaper, sertifiseringsorganer og bransjeorganisasjoner. Spesielt har vi reagert overfor svenske tømmersekskaper som varslet at de ville gå bort fra FSC-sertifiseringen for å få fortgang i tømmeruttaket i enkelte områder med samiske interesser. Selskapene har i ettertid gått tilbake på dette.

- Som en stor norsk investor har KLP både større eierandeler og mer direkte kontakt med større norske selskaper. I 2025 prioriterte vi spesielt oppfølging mot Equinor (klimastrategi og fornybar-satsning), Yara (klimaomstilling, klimautslipp knyttet til nedstrøms bruk av produkter og regenerativt landbruk) og børsnoterte oppdrettsselskaper og fiskerier (naturpåvirkning). Sammen med andre norske finansselskaper har vi hatt møter med en rekke andre norske selskaper hvor vi spesielt har utfordret på arbeidet med klimaomstilling og naturpåvirkning.

- Både global velstandsvekst og omstillingen til et elektrifisert energisystem basert på fornybar energi vil innebære økt etterspørsel etter en rekke metaller og mineraler. Dette leveres av en industri som historisk er assosiert med negative sosiale og miljømessige belastninger. KLP har i 2025 videreutviklet engasjementet mot

selskaper knyttet til utvinning og prosessering av metaller og mineraler. Vi har tatt en aktiv rolle i utviklingen av investorinitiativet Mining2030 som har som mål å bidra til en mer bærekraftig gruveindustri. Spesielt har vi bygget videre på vårt engasjement i Kina og introdusert Mining2030 for Kinesiske investorer og selskaper. Vi har blant annet diskutert muligheter og utfordringer i et møte med 30 inviterte aktører under China Sustainable Investment Forum i Beijing.

- Et av elementene i KLPs nye klimastrategi innebærer oppfølging av selskaper i utvalgte høyutslippssektorer som mangler troverdige planer for klimaomstilling. I 2025 har vi i denne forbindelse kontaktet 30 selskaper med spesielt dårlig score etter KLP metodologi, og hatt oppfølgende dialog med selskapene.

- De siste årene har KLP systematisk stemt mot gjenvalg av styre i selskaper som har spesielt svak håndtering av risiko for negativ klima- og naturbelastning. Vi registrerer vesentlig fremdrift på viktige områder som beskrevet i kapittelet om KLP-fondenes stemmegivning.

MENNESKERETTIGHETER

I løpet av året har vi initiert nærmere 190 selskapsdialoger om selskapenes håndtering av risiko knyttet til menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. En betydelig andel av dialogene har hatt særlig fokus på menneskerettigheter i krigs- og konfliktsituasjoner. Over 60 prosent av dialogene ble gjennomført bilateralt, mens resten ble ført i samarbeid med andre investorer og eksterne tjenesteleverandører. Samarbeidsbasert dialog er særlig viktig i oppfølgingen av store amerikanske selskaper, som ofte er mindre responsive overfor henvendelser fra enkeltstående, mindre investorer. Nedenfor følger utvalgte eksempler på hovedaktiviteter innen området i 2025.

ARBEIDSTAKERETTIGHETER

- I 2025 initierte KLP dialog med over 30 selskaper hovedsakelig innenfor elektronikksektoren med formål om å øke lønningene for selskapenes lavest betalte arbeidere. En av de mest alvorlige negative konsekvensene av dagens globale økonomiske system er lav lønnsvekst blant arbeidere og påfølgende økte sosioøkonomiske ulikheter. Lave lønninger blir ofte brukt av selskaper for å bevare konkurransedyktighet i et stadig mer utfordrende marked, hvor prisen på varer eller tjenester i økende grad er viktigere enn kvaliteten. Arbeidere er særlig utsatt for lønnspress i for eksempel sektorer som produserer forbruksvarer. Et konkret mål for oss er at selskaper skal øke lønnsnivået fra minstelønn til levelønn, altså en lønn som gir arbeidere ikke bare nok til essensielle varer og tjenester, men også til sparing og noe diskresjonært forbruk. Som en del av dette arbeidet har vi også støttet aksjonærforslag rettet mot de tre britiske selskapene M&S, Next og JD Sports, samt initiert dialog med flere internasjonale organisasjoner om samarbeid, inkludert UN Global Compact.

- I 2025 deltok KLP i et samarbeid med en gruppe europeiske investorer koordinert av Committee on Workers' Capital

(CWC) for å utvikle dokumentet «*Veiledning og forventninger for investorer: Aktsomhetsvurdering i leverandørkjeder og bruk av bindende avtaler*». Dokumentet gir veiledning og definerer forventninger til hvordan investorer kan fremme respekt for arbeidstakerrettigheter i globale leverandørkjeder. Det fremhever særlig hvordan bindende avtaler mellom bedrifter og fagforeninger eller arbeidstakerrepresentanter kan bidra til å opprettholde grunnleggende arbeidstakerrettigheter og redusere risiko for både selskaper og investorer. Veilederen fungerer som et praktisk verktøy for investorer i dialog med selskaper om aktsomhetsvurderinger i leverandørkjeden, spesielt innen kles- og tekstilsektoren, hvor slike avtaler er mest utviklet.

- Vi fortsatte vårt arbeid med børsnoterte selskaper i Gulfstatene, med særlig fokus på Saudi Arabia. Likestilling og kvinners rettigheter på arbeidsplassen har vært en tematisk prioritet for oss i selskapsdialoger, delvis fordi dette også er en prioritet for både selskaper og myndigheter i regionen. Vi ser allerede at andelen kvinner i arbeidsstyrken – og i lederstillinger – har økt betraktelig. For å opprettholde det positive momentet vil vi fortsette å prioritere dette fremover.

KRIG OG KONFLIKT:

- Gjennom året har KLP hatt et særskilt fokus på krigen i Gaza og okkupasjonen av palestinske territorier. Dette er begrunnet i alvorlighetsgraden av situasjonen, og eksponeringen KLP har mot konflikten gjennom sine investeringer. I 2025 har vi gjort grundige aktsomhetsvurderinger av omtrent hundre selskaper, inkludert selskaper som FN og sivilsamfunnsaktører har varslet om, både israelske og internasjonale. Etter grundige vurderinger besluttet vi blant annet å utelukke tyske Thyssenkrupp AG, amerikanske Oshkosh Corporation, spanske CAF og israelske Next Vision Stabilized Systems. Dette var begrunnet i uakseptabel risiko for at selskapene kan bidra til brudd på menneskerettigheter i krigs- og konfliktsituasjoner og folkeretten i de okkuperte palestinske områdene.

Det har også vært økt interesse for hvordan KLP forholder seg til selskaper involvert i krig og konflikt. KLP har løftet temaet i den offentlige debatten, blant annet gjennom en rekke eksterne innlegg, panelsamtaler og medieartikler.

- Som følge av de pågående konfliktene i Myanmar og Sudan har KLP i 2025 gjennomført en særskilt kartlegging av mulig eksponering mot selskaper som kan medvirke til brudd på menneskerettigheter gjennom tilrettelegging eller direkte salg av våpen. Basert på offentlig tilgjengelige kilder ble over 80 selskaper identifisert og kontrollert mot KLPs porteføljer. Kartleggingen resulterte i oppstart av dialog med om lag ti selskaper, i hovedsak børsnoterte thailandske selskaper innen finanssektoren.

ØKONOMISK KRIMINALITET:

- I 2025 har KLP fokusert på å etablere dialog med selskaper innen fornybarsektoren for å forstå deres håndtering av korrupsjonsrisiko. Vi har opprettet dialog med både selskaper som produserer energi, samt viktige leverandører, inkludert ledende

gruveselskaper. Sektoren spiller en viktig rolle i klimaomstillingen og store beløp investeres årlig for å bygge ut kapasiteten, inkludert i fremvoksende markeder hvor korrupsjonsrisikoen ofte er høy. I tillegg er det en bransje som mangler etablerte regulatoriske rammer, noe som også øker risikoen for korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet. I dialog med de europeiske energiselskapene Engie og Enel, som begge har interesser i konfliktområder, har vi også løftet problemstillinger knyttet til mulig medvirkning til menneskerettighetsbrudd.

- I tillegg til dialog med aktuelle selskaper, har vi etablert dialog med relevante internasjonale organisasjoner, inkludert Extractive Industries Transparency Initiative og Transparency International. Vi har også forsøkt å løfte problemstillingene på dagsordenen gjennom publisering av artikler i norske medier.

GOD SELSKAPSSYRING:

God eierstyring og selskapsledelse bidrar til tillit, langsiktig verdiskaping og effektiv, ansvarlig kapitalforvaltning, noe som er i felles interesse for både aksjonærer, ansatte og andre interessenter. Dette er et prioritert tema i KLPs eierskapsstrategi. I løpet av 2025 har vi initiert over 40 dialoger med særlig fokus på struktur og transparens i insentivordninger i norske selskaper. Nedenfor følger utvalgte eksempler på hovedaktiviteter innen temaet gjennom året.

- De siste årene har KLP hatt dialog med en rekke norske selskaper for å tydeliggjøre våre forventninger til transparens i generalforsamlingsdokumenter og etterlevelse av både Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse og relevante internasjonale standarder. I forkant av generalforsamlingene i 2025 kontaktet vi over 30 selskaper for å formidle våre forventninger knyttet til godtgjørelsesrapporter og struktur i insentivordninger. Vi ser at flere selskaper de siste årene har forbedret kvaliteten på generalforsamlingsdokumentasjonen og gjennomført justeringer i ledelsens insentivstrukturer.

- I 2024 sendte KLP brev til 28 selskaper i Japan og Sør-Korea som fortsatt manglet kjønnsbalanse i styrene. I brevene etter spurte vi tydelige planer for å øke kvinneandelen i styret og ledelsen. Tidlig i 2025 mottok vi tilbakemeldinger fra flere selskaper om at dette er et prioritert område, og 11 av disse fikk valgt inn én eller to kvinnelige styremedlemmer i løpet av året.

- Det pågår omfattende regulatoriske endringer knyttet til eierstyring og selskapsledelse i flere asiatiske markeder, blant annet i Hongkong, Japan, Kina og Sør-Korea, med mål om å styrke styresammensetning, kapitalallokering og minoritetsaksjonærs rettigheter. KLPs arbeid i regionen skjer i hovedsak gjennom medlemskap og aktiv deltakelse i arbeidsgrupper i Asian Corporate Governance Association (ACGA).

Et av høydepunktene i 2025 var Toyota Motors privatisering av Toyota Industries Corporation – den største oppkjøps-transaksjonen i Japans historie. Transaksjonen skapte betydelig oppmerksomhet blant internasjonale investorer, særlig knyttet til manglende transparens rundt verdsettelsesmetoder, transaksjonsstruktur, integreringsplaner og håndtering

Aril Skedsmo – ansvarlig for klima og natur

Jens Skancke Presthus – ansvarlig for menneskerettigheter

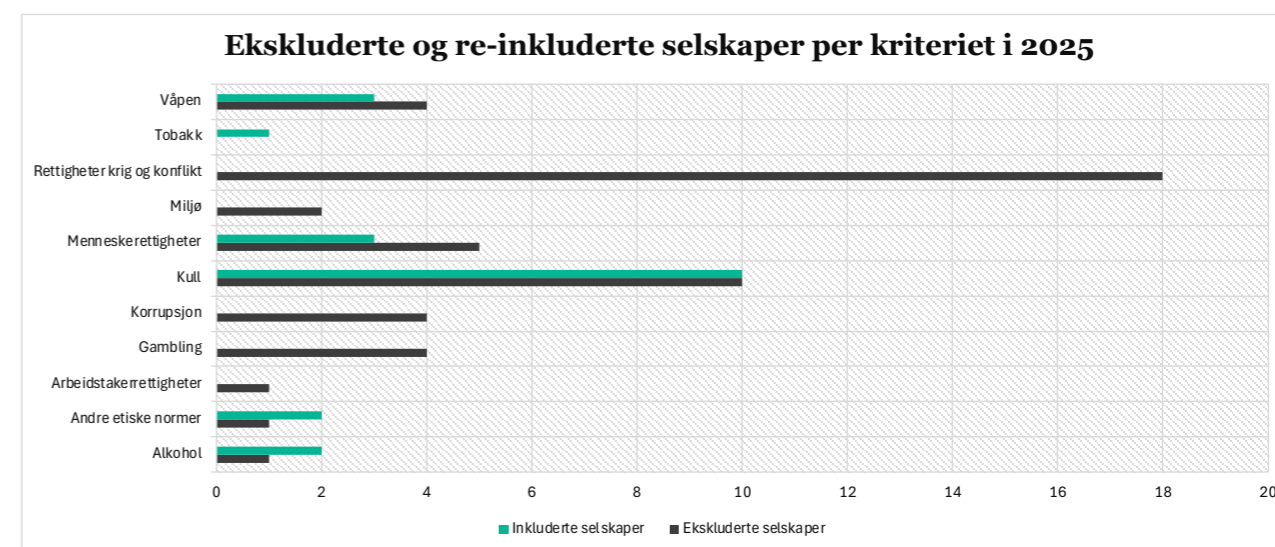
av interessekonflikter. Sammen med ACGA deltok KLP i møter med begge selskapene og relevante myndigheter, og sendte brev der vi tydeliggjorde våre forventninger og bekymringer knyttet til oppkjøpet. Det gjenstår å se i hvilken grad selskapene vil forbedre offentlig tilgjengelig informasjon om transaksjonen og adressere de forholdene som ble løftet frem.

UTELUKKELSER

Ved utgangen av 2025 var 889 selskaper ekskludert fra KLPs investeringsunivers på grunn av brudd med retningslinjene. 50 nye selskaper ble utelukket fra investeringene i 2025. De fleste ekskluderingsene skyldes brudd på KLPs adferdskriterier knyttet til menneskerettigheter, særlig i forbindelse med krig- og konfliktsituasjoner. De resterende eksklusjonene gjelder brudd på produktkriterier, blant annet knyttet til kull, korrupsjon, pengespill og våpen.

anbefaling fra Etikkrådet. Seks av disse selskapene var allerede ekskludert av KLP på grunn av deres tilknytning til de ulovlige bosetningene på Vestbredden. Dermed ble fire selskaper ekskludert i 2025 basert på Etikkrådets vurderinger. KLP reinkluderte totalt 21 selskaper i løpet av året, ettersom de ikke lenger er i brudd med våre produktkriterier for alkohol, kull, tobakk og våpen, eller våre atferdskriterier knyttet til menneskerettigheter og andre etiske normer.

KLP følger eksklusjoner besluttet av Statens pensjonsfond utland (SPU) . I løpet av 2025 ekskluderte SPU 10 selskaper etter

Slik stemte vi på generalforsamlinger i 2025

KLP er en aktiv eier som søker å påvirke og motivere selskaper til kontinuerlig forbedring eller omstilling for å møte våre forventninger til miljømessig, sosial og styringsmessig ansvarlig aktivitet. Stemmegivning på selskapers generalforsamling er et av virkemidlene vi bruker i vår eierskapsoppfølging. I 2025 har vi stemt på 7770 generalforsamlinger. Størst andel av generalforsamlinger ble avholdt i USA, Kina, Japan, Storbritannia, India og Canada. Av hensyn til effektiv ressursbruk gjennomføres stemmegivningen for internasjonale selskaper av ISS (Institutional Shareholder Services). For norske selskaper notert på Oslo Børs foretas det en egen vurdering, og det stemmes manuelt for hvert enkelt selskap. I større internasjonale selskaper, hvor stemmegivning ofte får offentlig oppmerksomhet og hvor aksjonærforslag representerer mer prinsipielle holdninger, følger vi også opp stemmegivningen manuelt.

I løpet av 2025 har KLP stemt mot styrets anbefaling i 20 prosent av sakene som ble behandlet. Oftest ble det knyttet til valg av styret (62 prosent av tilfellene), lederlønninger (13 prosent) og endring av kapitalstruktur (4 prosent). Årsakene til at KLP stemmer mot styrevalg bygger på de samme forholdene som i tidligere år, herunder manglende kjønnsbalanse, utilstrekkelig grad av uavhengighet i styret og dets komiteer, samt utilstrekkelig håndtering av ESG-risikoer. Der vi har stemt mot lederlønninger ble det knyttet til manglende transparens rundt tildeling av godtgjørelse og manglende samsvar mellom ledelsens og aksjonærenes interesser. KLP stemmer også mot fullmakter til å øke selskapets kapital når fullmakt til kapitalforhøyelse overstiger 10 prosent og selskapet ikke oppgir tilstrekkelig begrunnelse.

I tillegg til de formelle agendapunktene som legges frem av styret, fremmes det en rekke bærekraftsrelaterte aksjonærfors-

lag på generalforsamlinger, spesielt i vestlige selskaper. KLP støtter i utgangspunktet relevante ESG-relaterte aksjonærforslag der disse er i tråd med KLPs forventninger, retningslinje for stemmegivning og god praksis for eierskapsutøvelse. Vi mottar også en rekke henvendelser fra andre investorer og interessenter med oppfordring om å støtte forskjellige ESG-forslag de står bak. Disse vurderer vi individuelt.

I løpet av 2025 ble det fremmet 423 aksjonærforslag knyttet til bærekraft, og KLP støttet 76 prosent av dem. Det er merkbart at antall aksjonærforslag knyttet til bærekraft har gått ned med 28 prosent sammenlignet med 2024. Nedgangen i 2025 skyldes hovedsakelig strengere tolkning og praktisering av regelverket hos det amerikanske finanstilsynet, Securities and Exchange Commission (SEC), som har ført til flere avvísninger av aksjonærforslag, særlig knyttet til sosiale forhold. I tillegg har økt politisk og juridisk motstand mot ESG bidratt til å heve terskelen for å fremme og få behandlet slike forslag. Vi forventer at antallet vil fortsette å falle i 2026.

I 2025 fremmet KLP aksjonærforslag overfor Amazon.com Inc., Tesla Inc. og Alphabet Inc. Overfor Amazon ba vi om en uavhengig tredjepartsvurdering av selskapets etterlevelse av forpliktelsen til å respektere arbeidstakernes organisasjonsfrihet. Overfor Tesla ba vi om retningslinjer som sikrer at selskapet tilrettelegger for fagorganisering. Hos Alphabet ba vi om at selskapet offentliggjør en uavhengig vurdering av menneskerettighetskonsekvensene av Googles KI-baserte og målrettede annonsering.

Forslagene til Amazon og Tesla ble avvist av det amerikanske finanstilsynet, SEC, og dermed også av selskapene, mens forslaget til Alphabet oppnådde 37,7 prosent støtte. Avvisningen

av to av tre forslag stemmer overens med tendens vi har observert gjennom 2025 og gjenspeiler endrede markedsforhold og et skifte i politisk klima, som har bidratt til regelendringer i det amerikanske markedet.

Noen eksempler på aksjonærforslag som KLP har støttet i 2025:

- Støtte til aksjonærforslag knyttet til organisasjonsfrihet hos de amerikanske selskapene **Grindr Inc.**, **Mondelez International Inc.**, **SkyWest Inc.** og **Warrior Met Coal Inc.**
- Støtte til aksjonærforslag fremmet hos de tre største japanske bankene **Sumitomo Mitsui Financial Group**, **Mitsubishi UFJ Financial Group** og **Mizuho Financial Group**, som etterspurte økt transparens knyttet til bankenes vurdering av kundenes klimaomstillingsplaner.
- Støtte til aksjonærforslag hos det amerikanske selskapet **Ford Motor Company** om at selskapet skal rapportere om arbeidet med å redusere klimagassutslipp i tråd med netto null-mål.
- Støtte til aksjonærforslag hos de amerikanske selskapene **Mondelez International** og **The Kraft Heinz Company** om å gjennomgå og kvalitetssikre selskapenes påstander knyttet til bruk av resirkulert emballasje.
- Støtte til aksjonærforslag hos de britiske klesprodusenter **JD Sports**, **Marks & Spencer** og **Next Plc.**, som etterspurte forbedret rapportering for å gi investorene bedre innsikt i hvordan selskapene arbeider for å sikre at de ansatte har en inntekt som dekker grunnleggende levekostnader, og at lønnspraksisen er rimelig og rettferdig.

BRUK AV STEMMEGIVNING I ARBEIDET MED KLIMA OG NATUR (2023-2025)

KLP's [forventningsdokument](#) om klima og natur setter en mer detaljert standard for konsekvent stemmegivning på disse temaene enn det som fremgår av ISS Socially Responsible Investments retningslinjer, som KLP ellers bruker ved stemmegivning utenfor Norge. Dessverre fortsetter vi å observere at en rekke selskaper ikke forholder seg til behovet for omstilling slik vi forventer.

"I 2025 falt antall bærekraftsrelaterte aksjonærforslag med 28 prosent, hovedsakelig som følge av strengere SEC-praksis og økt politisk og juridisk motstand mot ESG. Denne utviklingen forventes å fortsette.", sier Karolina Malisaukaite, ansvarlig for stemmegivning.

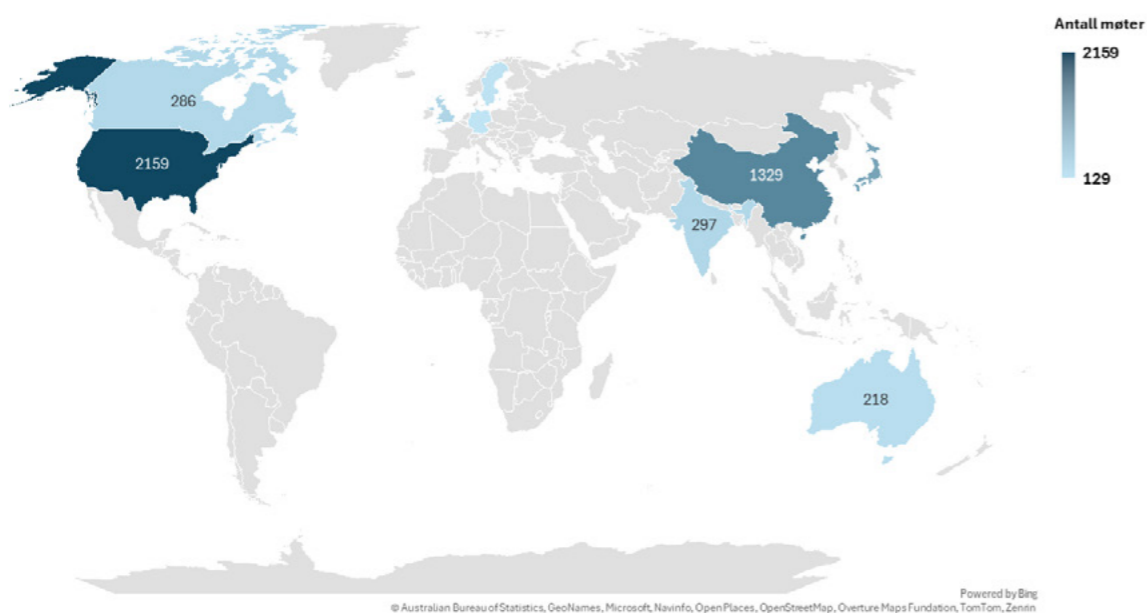
I 2023 stemte KLP mot styret i 46 selskaper som ikke hadde lagt frem troverdige klimaomstillingsplaner. Disse 46 var blant selskapene med høyest utslipp i verden, valgt ut og vurdert av Climate Action 100+. Selskapene er fulgt opp og stemmegivning gjentatt der vi ikke har sett vilje til forbedring. Ved starten av 2025 er det oppløftende å se at 25 av disse selskapene har forbedret sine overgangsplaner slik dette er vurdert av Climate Action 100+. KLP har henvendt seg på nytt til resten av selskapene og hatt en dialog med de som indikerer vilje til endring. En del av disse er i ferd med å oppdatere sine retningslinjer eller har gitt tilleggsinformasjon. I 2025 stemte KLP mot styret i ni selskaper som fortsatt viser utilstrekkelig vilje eller evne til å forbedre sine klimaomstillingsstrategier vurdert etter samme kriterier.

I sektorer med høy avskogingsrisiko stemte KLP mot styret i 22 selskaper i 2023 på grunn av mangel på klare ikke-avskogingsforpliktelser og risikostyringsprosedyrer (vurdert av Forest 500). KLP har forsøkt å få kontakt med disse selskapene og hatt en dialog med de som har vist vilje til forbedring. Fem av disse har vist konkret fremgang, mens andre er i ferd med å oppdatere policyer eller har gitt oppdatert informasjon. I 2025 stemte KLP mot styret i seks selskaper på grunn av fortsatt mangelfull styring av avskogingsrisiko.

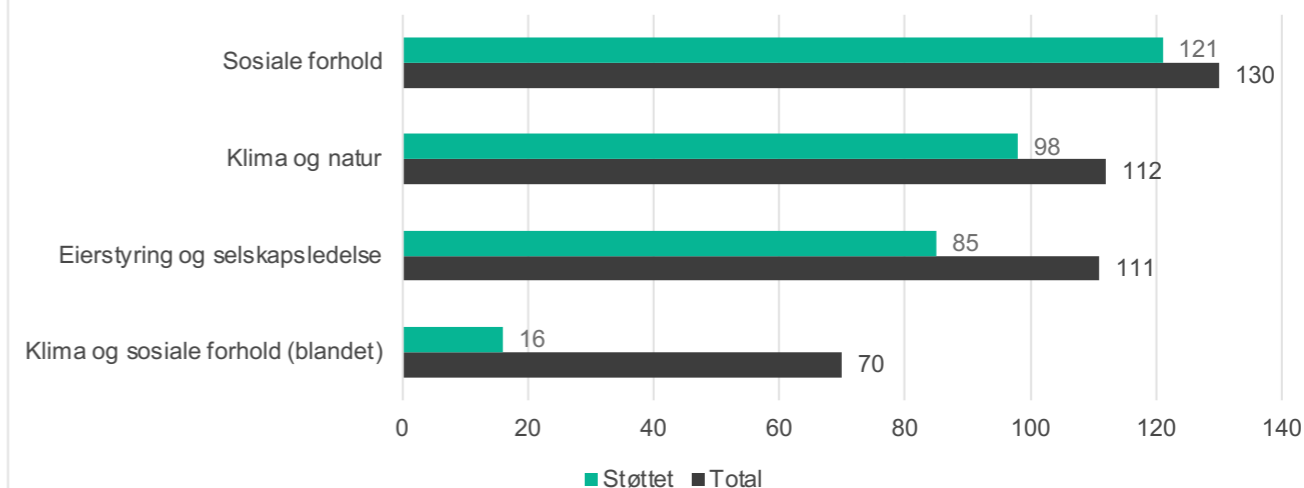
I 2024 stemte KLP mot styret i 3 kinesiske gruveselskaper som ikke hadde offentlig tilgjengelig bærekraftinformasjon. Vi finner nå at samtlige har oppfylt vår forventning til slik rapportering.

Det var ingen norske selskaper blant de selskapene hvor vi stemte mot styret etter nevnte kriterier.

Møter i de 10 største markedene

Aksjonærforslag knyttet til bærekraft – fremmet forslag og støttet av KLP i 2025

Forvaltning av KLP Mer Samfunnsansvar-fondene i 2025

Mer Samfunnsansvar-serien er KLPs svanemerkede fond. Fondene skal både være bredt investert og oppfylle strenge krav fra Nordisk Råds Svanemerket¹.

Det var mange som var bekymret for utviklingen til aksjemarkedene ved inngangen til 2025. Til tross for en urolig periode med fokus på toll på vårparten, endte det som et svært godt år i de fleste markeder. Stemningen rundt grønne aksjer var fortsatt ikke spesielt god, og fokuset på ESG og klimarelaterte spørsmål har ikke blitt sterkere i løpet av det nye presidentskapet i USA. Likevel har grønne aksjer gjennom 2025, i større grad enn de tre siste årene, holdt følge med resten av markedet. Det blir derfor spennende å følge med på utviklingen fremover i denne delen av markedet.

Bærekraftsdefinisjonen er sentral i forvaltningsprosessen. KLPs Mer Samfunnsansvar-fondene bruker anerkjente internasjonale sertifiseringer og klassifiseringer som grunnlag for sitt bærekraftssyn. Dette gir oss et bredt og uavhengig sammenligningsgrunnlag for tusenvis av globale selskaper. Vi ønsker særlig å vektlegge selskaper som er tilpasset EUs taksonomi for bærekraftige aktiviteter i fondene. Andre sentrale kriterier i utvalgsprosessen er om selskapet har et godkjent utslippsmål i tråd med rammeverket for 1,5-graders mål fra Science Based Targets Initiative, eller om selskapet bidrar særlig markant til FNs bærekraftsmål.

KLPs bærekraftsvurderinger følger retningslinjene fra Svanemerket og EUs offentliggjøringsforordning. I praksis baserer disse seg på ulike utgangspunkt for ulike bransjer, og vi ønsker så langt som mulig å favne bærekraftige selskaper fra alle bransjer. Likevel er det visse minimumskriterier som utelukker spesifikke bransjer, som for eksempel fossil energi, gambling, alkohol og våpenproduksjon. Innen de gjenværende bransjene finner vi et mangfold av selskaper med en positiv bærekraftsprofil: blant industriselskaper søker vi særlig bedrifter som bidrar til det grønne skiftet med nye løsninger eller selskaper som kutter karbonutslippene for sine eksisterende produkter. I finanssektoren leter vi etter selskaper som finansierer grønne aktiviteter, mens vi innen farmasi finner selskaper som særlig bidrar til allmenn tilgang til helsetjenester. Til sammen utgjør disse selskapene et godt utgangspunkt for brede fond med et tydelig bærekraftstema.

AKSJEFOND

2025 var et sterkt år i aksjemarkedene. Den brede verdensindeksen steg 18 prosent målt i lokal valuta. Avkastningen målt i norske kroner ble derimot 8 prosent, sterkt preget av at dollaren falt i verdi. Året var preget av kraftig fall i mars og april som følge av vedtak om nye tollsatser. De store globale aksjene, såkalte Magnificent 7, steg 25 prosent. MSCI Sustainable Impact Index, som inneholder typiske grønne løsnings-selskaper hadde avkastning helt på linje med det brede markedet. KLPs Mer Samfunnsansvar aksjefond søker å være nær markedsindeksen, men vekter særlig opp aksjer innen to kategorier: 1) EUs taksonomi for selskaper med grønne aktiviteter og 2) selskaper med klimautslippsreduksjonsmål i henhold til Paris avtalen.

KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar steg 7,47 prosent i 2025, mens referanseindeksen steg 7,55 prosent. De største bidragsyterne til fondets relative avkastning i 2025 var Tesla Inc, Unitedhealth Group og Radius Recycling. På den negative siden bidro byggingsmaterialisten Owens Corning og teknologiselskapet Hubspot, som begge falt kraftig. Blant fondets største posisjoner bidro Nvidia og Alphabet svært positivt, mens Apple og Microsoft hadde en moderat utvikling gjennom året.

KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar steg 11,4 prosent i 2025, noe som var 1,9 prosent svakere enn referanseindeksen. Det var særlig nedgang i fornybarselskapet Ørsted og rubrikkselskapet Hemnet som bidro til mindreavkastningen. I tillegg var fondet ikke investert i Danske Bank og SAAB, som begge hadde solid oppgang i 2025. På den positive siden hadde fornybarselskapene Vestas AS og Scatec, samt elektronikkprodusenten NKT AS god oppgang gjennom 2025. Fondets største posisjon, Novo Nordisk AS, hadde et meget trøblete år og endte ned 46 prosent i 2025.

KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar steg 18,8 prosent i 2025. Dette var 0,2 prosentpoeng bedre enn referanseindeksen. Fondets tre største posisjoner er Taiwan

Semiconductors, Tencent Holdings og Samsung Electronics, som hadde meget sterk oppgang i 2025. Målt mot referanseindeksen var det særlig overvektene i LS Electric, Sungrow Power og Delta Electronics som bidro positivt. På den negative siden skuffet elbilprodusentene Li Auto og Seres Group gjennom året.

RENTEFOND

Kredittpåslagene falt gjennom 2025 til tross for mye volatilitet underveis, da særlig i forbindelse med Trumps "frigjøringsdag" og annonsering av tariffen i april. Lavere kredittpåslag globalt i kombinasjon med fallende renter i USA bidro til en bra positiv avkastning for globale kredittfond.

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar fikk i 2025 en totalavkastning på 6,97 prosent etter forvaltningshonorar (S-klasse) og endte med det 0,01 prosent foran markedsindeksen. Bransjer og sektorer som er ekskludert av bærekraftshensyn, som alkohol, olje og energi og våpen, hadde en dårligere utvikling gjennom året sammenlignet med teknologiselskaper og farmasibransjen, som fremstår som mer bærekraftige sektorer. I tillegg til positive avkastningsbidrag fra sektorseleksjon har fondet også hatt positivt bidrag fra selskapsseleksjon. De to største bidragene har kommet gjennom en overvekt i Intel og en undervekt i Oracle, der begge posisjonene har bidratt til en positiv meravkastning.

KLP Obligasjon 1 år Mer Samfunnsansvar hadde en avkastning på 5,14 prosent, 0,26 prosent foran referanseindeksen. De største bidragsyterne til meravkastningen utover indeks er høyere løpende avkastning (0,26 prosent) og endring i kredittmargin (0,09 prosent). Fondet er svært selektivt ved utvelgelse av underliggende selskaper og obligasjoner. Denne seleksjonsprosessen har medført en noe lengre løpetid i fondet enn underliggende indeks, og dette har også medvirket til den gode avkastningen.

KLPS DEFINISJON PÅ MER BÆREKRAFTIGE INVESTERINGER²

For at et selskap skal kunne vurderes i et av KLPs svanemerkede aksjefond må minst ett av disse kriteriene være oppfylt:

- **EUs taksonomi for bærekraftige aktiviteter:**
 - Minimum 30 % av inntektene kommer fra aktiviteter definert i EUs taksonomi.
- **Science Based Target**
 - Godkjent og validert mål om karbonreduksjon i tråd med 1,5 graders målet, utstedt av SBTi.
- **FNs bærekraftsmål.**
 - Særlig stort bidrag til minst ett av FNs 17 bærekraftsmål (basert på MSCI kategorisering)
- **Grønn finansiering**
 - Ledende innen finansbransjen til å finansiere grønne sektorer og vurdere ESG risiko ved utlån (basert på MSCI vurderinger).
- **Allmen tilgang til helsetjenester:**
 - Ledende innen farmasibransjen til å dele patenter og distribuere medisiner til ressursvake grupper (basert på MSCI vurderinger).

I tillegg må selskapet følge KLPs Do No Significant Harm (DNSH) prinsipper. Disse omfatter blant annet: ingen pågående alvorlige kontroverser, lav ESG-rating og motvirkning av noen av FNs bærekraftsmål.

² A brief description of Strong sustainability practices definition

¹ Informasjon i forhold til Offentliggjøringsforordning (SFDR) for hvert fond er tilgjengelig på <https://www.klp.no/fond/vare-fond/svanemerkede-fond>.

Oppsummering av muligheter og utfordringer knyttet til bærekraft i utvalgte selskaper³

KLP AksjeGlobal mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
NVIDIA CORP	EU taksonomi	Monopolist-aktiviteter
APPLE INC	Science Based Target	Arbeidsforhold hos underleverandører
MICROSOFT CORP	Science Based Target	Antikorrupsjons-arbeid og selskapsstyring
ALPHABET INC	Science Based Target	Personvern og datasikkerhet
TESLA INC	EU taksonomi	Produktsikkerhet og arbeidsforhold
JPMORGAN CHASE & CO	Grønn finansiering	Finansiell rådgivning og salg mot kunder
ELI LILLY & CO	Tilgang til helsetjenester	Produktsikkerhet og -kvalitet
VISA INC-CLASS A SHARES	Science Based Target	Antikorrupsjons-arbeid
WALMART INC	Science Based Target	Arbeidsforhold hos underleverandører
JOHNSON & JOHNSON	Science Based Target	Produktsikkerhet og rettslige tvister

KLP AksjeNorden mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
NOVO NORDISK A/S-B	Science Based Target	Produktsikkerhet og -kvalitet
NORDEA BANK ABP	Grønn finansiering	Kunde- og datasikkerhet
ASSA ABLOY AB-B	Science Based Target	Arbeidsforhold og oppsigelser
NOKIA OYJ	Science Based Target	Arbeidsforhold hos underleverandører
VESTAS WIND SYSTEMS A/S	EU taksonomi	Arbeidsforhold
SKANDINAVISKA ENSKILDA BANK	Grønn finansiering	Kunde- og datasikkerhet
ATLAS COPCO AB-A SHS	Science Based Target	Arbeidsforhold
DSV A/S	Science Based Target	Arbeidsforhold
SWEDBANK AB	Grønn finansiering	Antikorrupsjon og finansiell etterlevelse
SAMPO OYJ	Science Based Target	Klimarisiko i investeringer og portefølje
KONE OYJ	EU taksonomi	Produktsikkerhet og arbeidsulykker

³ Brief description of the main ESG risks and opportunities, and the sustainability impact of the holdings for the 10 largest holdings

Porteføljeforvalter Ida Karevold

Porteføljeforvalter Joakim Embu

KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
TAIWAN SEMICONDUCTOR MANUFACTURING COMPANY	Håndtering av ESG risiko	Plan for utvikling av clean tech
SAMSUNG ELECTRONICS CO LTD	Håndtering av ESG risiko	Arbeidsforhold hos underleverandører
TENCENT HOLDINGS LTD	Science Based Target	Personvern og datasikkerhet
SK HYNIX INC	Håndtering av ESG risiko	Plan for utvikling av clean tech
HON HAI PRECISION INDUSTRY	Science Based Target	Arbeidsforhold
HDFC BANK LIMITED	Grønn finansiering	Konsumentbeskyttelse
PING AN INSURANCE GROUP CO OF CHINA LTD	Grønn finansiering	Personvern og datasikkerhet
BYD CO LTD	EU taksonomi	Arbeidsforhold
BHARTI AIRTEL LTD	Science Based Target	Arbeidsforhold
CONTEMPORARY AMPEREX TECHNOLOGY CO LTD	EU taksonomi	Produktsikkerhet og leverandørkjede

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar

10 STØRSTE BEHOLDNINGER	BÆREKRAFTSBIDRAG	STØRSTE ESG-RISIKO
IBM CORP	EU taksonomi	Utvikling av humankapital
INTEL CORP	Sustainable Impact Leader	Selskapsstyring
DIGITAL REALTY TRUST LP	EU taksonomi	Selskapsstyring
ALEXANDRIA REAL ESTATE EQUITIES INC	Sustainable Impact Leader	Utvikling av humankapital
EUROGRID GMBH	EU taksonomi	Revisjonsuavhengighet
NVIDIA CORP	EU taksonomi	Selskapsstyring
NATIONAL GRID ELECTRICITY DISTRIBUTION	EU taksonomi	Fornybar energi
BOSTON PROPERTIES LP	EU taksonomi	Utvikling av humankapital
TERNA - RETE ELETTRICA NAZIONALE	Science Based Target	Selskapsstyring
EXELON CORP	Sustainable Impact Leader	Utvikling av humankapital

Oppsummering av fremdrift og utfordringer i klimaomstillingen for utvalgte selskaper⁴

HOLCIM AG –

Holcim AG er en global aktør innen byggematerialer, med hovedvirksomhet innen sement, tilslag og ferdig betong. Selskapet opererer i en sektor som er blant de mest karbonintensive globalt. Produksjon av sement medfører betydelige klimagassutslipp, særlig i scope 1 gjennom prosessutslipp og i scope 3 via innkjøpte innsatsfaktorer og distribusjon. Til tross for dette ligger Holcim foran mange av sine globale konkurrenter i arbeidet med å redusere utslipp, og selskapets karbonintensitet var i 2024 vesentlig lavere enn bransjesnittet. Holcim har satt et mål om å produsere åtte millioner tonn fullt dekarbonisert sement årlig i Europa innen 2030, noe som illustrerer en strategisk satsing på lavutslippsteknologi.

Selskapet har fått klimamålene sine godkjent av Science Based Targets initiative (SBTi). På kort sikt har Holcim forpliktet seg til å redusere utslippsintensiteten i scope 1 og 2 med nær 25 prosent per tonn sementbaserte materialer innen 2030, samt tilsvarende reduksjoner i sentrale scope 3-kategorier. På lang sikt innebærer målsettingen en nesten fullstendig avkarbonisering av egen drift og betydelige reduksjoner i verdikjeden innen 2050, noe som vil kreve omfattende bruk av karbonfangst- og lagring, alternative bindemidler og økt sirkularitet.

Holcim har flere initiativer for å håndtere miljøpåvirkning knyttet til luft-, vann- og avfallsutslipp, og opererer i stor grad i områder der negativ lokal miljøpåvirkning er mer begrenset. Samtidig representerer den underliggende karbonintensive naturen i sementproduksjon en vedvarende klimarisiko, særlig dersom ytterligere forbedret teknologi forsinkes eller regulatoriske rammer strammes raskere enn forventet. Likevel fremstår Holcim som relativt godt posisjonert i overgangen til et lavutslippssamfunn, gitt at selskapet lykkes med å følge opp klimamålene som er forelagt SBTi.

NFI GROUP INC –

NFI Group Inc er en nord-amerikansk produsent av busser og løsninger for kollektivtransport, og selskapets virksomhet er tett knyttet til utvikling av lavutslippskjøretøy. Som produsent av elbusser har selskapet et lavere klimagassfotavtrykk enn mange andre kjøretøyprodusenter, særlig gjennom redusert scope 3-utslipp (bruk av kjøretøy). NFI har 100 prosent av sine inntekter fra områder som forbindes med cleantech, og

selskapet ligger foran bransjen når det gjelder satsing på lavutslipps- og grønn teknologi. MSCI estimerer at 45,5 prosent av selskapets inntekter er tilpasset EUs taksonomi for bærekraft.

Bruk av elbusser bidrar til betydelig reduksjon i utslipp fra kollektivtransport. Samtidig er produksjon av busser energi- og materialintensiv, noe som medfører utslipp i scope 1 og 2, samt indirekte utslipp knyttet til leverandørkjeden (scope 3). Manglende dokumentasjon på leverandør opplæring innen kvalitet og bærekraft kan utgjøre en risiko for økte utslipp og svakere kontroll i verdikjeden. NFI har likevel implementert flere tiltak som kan redusere operasjonell klimarisiko, blant annet sertifisering av deler av virksomheten etter ISO-standarder (14001, 9001).

Som produsent av kollektivtransportløsninger er NFI godt posisjonert til å dra nytte av økt offentlig satsing på utslippsfri transport. Samtidig vil selskapets evne til å skalere elektriske løsninger, sikre stabil tilgang på batterier og redusere utslippsintensiteten i produksjonen være avgjørende for videre forbedring av klimaprofilen. Dersom etterspørselen etter elektriske busser avtar eller regulatoriske rammebetingelser endres, kan dette utgjøre en overgangsrisiko. Totalt sett fremstår NFI Group som relativt godt posisjonert i overgangen til et lavutslippssamfunn, men er samtidig avhengig av reduksjon i produksjonsrelaterte utslipp.

SUZUKI MOTOR CORP –

Suzuki Motor Corp er en japansk produsent av kjøretøy, motorsykler og båtmotorer, og virksomheten er i stor grad knyttet til produkter med forbrenningsmotor. Dette innebærer betydelige klimagassutslipp, særlig i scope 3. Selskapets samlede klimaarbeid vurderes som moderat, og praksisene for å håndtere utslipp fra kjøretøyene henger etter flere globale konkurrenter i bilindustrien. Produksjonen av selskapets første helelektriske bil (eVitara) er et positivt steg, men elbilandelen vil på kort sikt være lav sammenlignet med produsenter som allerede har bredere elektriske porteføljer. Samtidig er Suzuki sterkt eksponert mot små og kompakte kjøretøy, som generelt har lavere drivstofforbruk og utslippsintensitet enn større biler, noe som trekker klimarisikoen noe ned relativt til bransjesnittet. Selskapets motorsykler og små kjøretøy er særlig utbredt i fremvoksende markeder, der tilgang til mer energieffektiv

transport kan gi en positiv samlet klimaeffekt. MSCI estimerer at 39,9 prosent av selskapets inntekter er tilpasset EUs taksonomi for bærekraft, noe som indikerer at en viss andel av virksomheten er i tråd med regulatoriske bærekraftskriterier. Innen marinevirksomhet bidrar påhengsmotorer fortsatt til fossile utslipp, og det foreligger begrenset informasjon om overgang til lavutslippsløsninger i dette segmentet. Manglende tydelige og ambisiøse klimamål representerer en utfordring, særlig i lys av skjerpede utslippskrav globalt. På den positive siden kan videre satsing på elektrifisering, hybridteknologi og forbedret drivstoffeffektivitet redusere selskapets fremtidige klimafotavtrykk. Dersom Suzuki ikke lykkes med å akselerere overgangen bort fra konvensjonelle kjøretøy, kan selskapet stå overfor økt overgangsrisiko og svekket konkurranseevne i et lavutslippssamfunn.

KLP AksjeFremvoksende Mer Samfunnsansvar

AMBUJA CEMENTS LIMITED –

Ambuja Cements Limited er en indisk produsent av sement og ferdig betong. Selskapet tilbyr et bredt spekter av produkter, inkludert miljøtilpasset komposittsement og spesialprodukter for tettere og mer holdbar betong. Sementproduksjon er svært karbon- og energiintensiv, og selskapet har derfor betydelige klimagassutslipp, både fra egen produksjon, innkjøpte råvarer og bruk av solgte produkter (scope 1-3). Likevel er selskapets NOx- og SOx-intensitet lavere enn bransjesnittet i 2024, henholdsvis 2,8 og 0,3 tonn per million USD i salg, og selskapet har null avfall sendt til deponi gjennom sine resirkulerings- og avfallsreducerende initiativer.

Ambuja Cements har fått godkjent sine klimamål av Science Based Targets initiative (SBTi). Selskapet har forpliktet seg til å redusere scope 1 og 2-utslipp med 18,6 prosent per tonn sementprodukter innen 2030, samtidig som scope 3-utslipp fra kjøpt klinker og sement skal reduseres med 35,7 prosent. På lang sikt planlegger selskapet å redusere scope 1 og 2-utslipp med 94 prosent per tonn sement og nesten fullstendig kutte scope 3-utslipp fra kjøpte råvarer innen 2050. Totalt sett er selskapet godt posisjonert for overgangen til et lavutslipps-

samfunn, men full effekt av klimamålene vil kreve kontinuerlig implementering og kontroll av både produksjons- og leverandørkjedeaktiviteter.

CEMEX, S.A.B. DE C.V. –

Cemex er en Mexico-basert aktør innen byggematerialer, med hovedvirksomhet innen sement, ferdig betong, tilslag og klinker. Selskapet står overfor betydelige klimagassutslipp, særlig fra sementproduksjon. Til tross for dette har Cemex lavere utslippsintensitet sammenlignet med bransjesnittet. NOx- og SOx-intensiteten i 2024 var henholdsvis 2,7 og 0,6 tonn per million USD i salg, betydelig lavere enn gjennomsnittet i industrien.

Cemex klimamål er godkjent av Science Based Targets initiative (SBTi), og selskapet har forpliktet seg til nettonullutslipp av klimagasser i hele verdikjeden innen 2050. På kort sikt skal scope 1 og 2-utslipp reduseres med 25,1 prosent per tonn sementbaserte materialer innen 2030, mens scope 3-utslipp skal reduseres med opptil 42 prosent. På lang sikt innebærer målene nær total avkarbonisering av både egen drift og viktige leverandørkjeder innen 2050.

Selskapet har tiltak for å redusere forstyrrelser fra gruvedrift og restaurere habitater, men driften av gruver og sementfabrikker innebærer fortsatt risiko for biologisk mangfold og lokal miljøpåvirkning. Cemex opererer i stor grad i områder der samfunns- og miljøpåvirkningen er moderat, og selskapet ligger foran bransjen når det gjelder sikkerhet og reduksjon av utslipp. Samlet sett fremstår Cemex som godt posisjonert for overgangen til et lavutslippssamfunn, men bør likevel ha fokus på elektrifisering, alternative bindemidler og karbonfangst for å nå målene som er fremlagt for SBTi.

GEELY AUTOMOBILE HOLDINGS LIMITED –

Geely Automobile Holdings Limited er en kinesisk bilprodusent som tilbyr både konvensjonelle og elektrifiserte kjøretøy. Hovedkilden til selskapets klimagassutslipp kommer fra bruk av solgte biler (scope 3), men Geely har gjort betydelige fremskritt i å redusere utslippene fra flåten sin. I 2024 økte salget av elektrifiserte kjøretøy til nær 900 000 enheter, tilsvarende 41 prosent av totalt salg, opp fra 29 prosent året før. Selskapet

⁴ A brief description of transition progress as well as the risks and opportunities concerning GHG emissions for the largest emitters

rapporterte også lavere utslipp i 2024 fra kjøretøy med forbrenningsmotor, sammenlignet med året i forveien.

Selskapet tilbyr et bredt spekter av el- og hybridbiler, noe som gir fleksibilitet i møte med strengere utslippskrav. Likevel bidrar fortsatt salg av SUV-er og konvensjonelle biler til et høyt samlet utslippsnivå, og scope 1- og 2-utslipp fra produksjon av biler og batterier utgjør fortsatt en utfordring. MSCI estimerer at 40,2 prosent av selskapets inntekter er tilpasset EUs taksonomi for bærekraft, noe som viser at en betydelig del av virksomheten oppfyller definerte bærekraftskriterier.

Geely har også sterke kvalitets- og leverandørstyringssystemer, inkludert IATF 16949-sertifisering for alle fabrikkene og årlige kvalitetsopplæringer for leverandører. Dette kan bidra til mer effektiv ressursbruk og redusert utslippsintensitet over tid. Totalt sett er Geely godt posisjonert i overgangen til lavutslippssamfunnet, men selskapet må fortsatt øke andelen elektrifiserte kjøretøy og redusere produksjonsrelaterte utslipp for å levere et lavere klimaavtrykk.

KLP Aksjenorden Mer Samfunnsansvar

GRANGES AB –

Granges AB er et svensk aluminiumsselskap som produserer og leverer aluminiumsplater til industrikunder. Produksjon av aluminium er energiintensivt og utsatt for reguleringskrav knyttet til karbonutslipp, men Granges leder sine konkurrenter når det gjelder dekarbonisering. Selskapet bruker fornybar strøm og resirkulert aluminium (ca. 42 prosent av metallinput i 2023) for å redusere energiforbruk og utslipp.

Granges har fått godkjent sine klimamål av Science Based Targets initiative (SBTi) og har satt et mål om nettonullutslipp innen 2040. På kort sikt skal scope 1 og 2-utslipp kuttes med 42 prosent innen 2030, mens scope 3-utslipp skal reduseres med 57 prosent per tonn ferdig produkt. På lang sikt planlegger selskapet 90 prosent reduksjon i scope 1 og 2 og 97 prosent reduksjon i scope 3 per tonn ferdig produkt innen 2040. På den annen side mangler selskapet konkrete mål for redusert ferskvannsbruk. Granges' satsing på resirkulering, fornybar energi og målrettet dekarbonisering viser at selskapet er godt posisjonert for overgangen til et lavutslippssamfunn, men full effekt av klimamålene krever fortsatt forbedring innen helse, sikkerhet og vannforvaltning.

NORSK HYDRO ASA –

Norsk Hydro ASA produserer aluminium fra råmaterialer til ferdige produkter og resirkulerer også brukt aluminium. Produksjonen er energi- og karbonintensiv, men selskapet har lavere utslippsnivå enn mange konkurrenter, med 81 prosent lavere karbonintensitet enn bransjesnittet i 2024. Selskapet har mål om netto nullutslipp innen 2050, med mellomliggende mål om 10 prosent reduksjon innen 2025 og 30 prosent innen 2030. Hydro har oppfylt noen av disse målene: scope 1 og 2-utslipp ble redusert med 16,1 prosent og scope 3-utslipp med 40 prosent i 2024 sammenlignet med baseline i 2018. Omtrent 70 prosent av produksjonen ligger i områder med bedre vannforhold enn industrien for øvrig, men vannforbruket per tonn aluminium er fortsatt høyere enn bransjesnittet. Samtidig har selskapet gjennomført tiltak som ser ut til å være mer effektive enn hos konkurrentene for å redusere vannbruken. Økt etterspørsel etter lavkarbon-aluminium gir Hydro en strategisk fordel i markedet. Totalt sett er Hydro godt posisjonert for lavutslippsproduksjon, men alumina- og aluminiumproduksjon vil fortsatt være en betydelig utslippsrisiko frem til eventuell ny teknologi er implementert.

VOLVO AB-B SHS –

Volvo Group er en svensk produsent av lastebiler, busser, anleggsmaskiner samt marine- og industrimotorer. Selskapets produksjon er energi- og ressursintensiv, og virksomheten medfører høye klimagassutslipp. Volvo har likevel ledende praksis blant globale konkurrenter innen styring av miljøpåvirkning og utslipp av giftige stoffer, og 95 prosent av virksomheten er ISO 14001-sertifisert.

Volvo Group har godkjent klimamål av Science Based Target, og selskapet har satt mål om å kutte scope 1 og 2 med 50 prosent innen 2030, mens scope 3-utslipp fra bruk av kjøretøyene skal reduseres med 30 prosent for anleggsmaskiner og 37,5 prosent for marine- og industrimotorer innen 2030-2034. For tunge lastebiler og busser planlegges en reduksjon på 40 prosent per kjøretøykilometer innen 2030. Dette viser en satsing på lavutslippsløsninger, spesielt gjennom energieffektivisering av kjøretøyparken. Samlet sett er Volvo godt posisjonert for å bidra til overgangen til lavutslippssamfunnet, men full effekt av klimamålene vil avhenge av økt implementering av utslippsreduserende teknologi i både kjøretøyproduksjon og drift av solgte produkter.

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar

CRH PLC –

CRH plc er et irsk selskap som produserer og leverer et bredt spekter byggematerialer og produkter til byggeprosjekter. Virksomheten er energi- og utslippsintensiv, særlig innen sementproduksjon, men CRH har en tydelig strategi for utslippsreduksjon og sirkulær ressursbruk. I 2024 resirkulerte selskapet 44,7 millioner tonn avfall og biprodukter og fremstår som en ledende aktør innen industriell resirkulering, særlig i Nord-Amerika.

Som del av ambisjonen om å bli et netto null-selskap innen 2050 har CRH satt et konsernomfattende mål om å redusere absolutte CO₂-utslipp med 30 prosent innen 2030, med 2021 som basisår. Målet omfatter selskapets samlede utslippsfotavtrykk innen scope 1, 2 og 3, inkludert organisk vekst, og er validert av Science Based Targets initiative (SBTi) i tråd med en 1,5°C-bane. I tillegg har CRH satt sektorspesifikke mål, blant annet en reduksjon i scope 1 og 2-utslipp per tonn sementprodukt på 33,5 prosent innen 2030. I 2024 reduserte CRH sine scope 1 og 2-utslipp med 4 prosent sammenlignet med året før. Selskapet arbeider også med utvikling av lavkarbonprodukter og løsninger for kunder, samt tiltak innen vannforvaltning, sirkularitet og energieffektivitet.

Inversiones CMPC SA –

Inversiones CMPC S.A. er et chilensk industriselskap som driver med skogbruk og produksjon av cellulose, papir, emballasje og hygieneprodukter, med virksomhet i flere land i Latin-Amerika. Selskapets forretningsmodell bygger på bærekraftig utvikling av skogs- og industrivirksomheten, med vekt på sertifisert skogforvaltning, langsiktige investeringer i biologiske aktiva og kontinuerlige miljøforbedringer. Virksomheten er ressurs- og energiintensiv, men CMPC har en systematisk tilnærming for å redusere miljøpåvirkning gjennom økt bruk av fornybar energi, energieffektivisering og CO₂-binding i skogplantasjer.

CMPC har fått sine klimamål validert av Science Based Targets initiative (SBTi) og har forpliktet seg til å redusere absolutte scope 1- og scope 2-utslipp med 50,4 prosent innen 2030 (2018-basisår), samt absolutte scope 3-utslipp med 37,5 prosent innen 2035 (2020-basisår). Målene inkluderer biogene utslipp og opptak knyttet til bioenergi og skogressurser, og inngår i selskapets langsiktige ambisjon om å bli et netto

null-selskap innen 2040. Selskapets sterke posisjon innen bærekraftig skogbruk og sirkulær bioøkonomi understøtter klimaarbeidet, men måloppnåelse forutsetter fortsatt fremdrift i industrielle utslippskutt og leverandøroppfølging.

Bayerische Motoren Werke AG –

BMW AG er et tysk selskap som utvikler og produserer biler og motorsykler. BMW Group har gjort bærekraft til et strategisk kjerneelement og styrer hele verdikjeden mot en sirkulær økonomi, blant annet ved å prioritere bruk av sekundære råvarer, ansvarlig innkjøp og modulær design i produksjonen. Elektrifisering er en sentral del av strategien: selskapet øker andelen helelektriske modeller betydelig og bruker livsløpsanalyser for å sikre at nye plattformer, som Neue Klasse, leverer lavest mulig CO₂-avtrykk gjennom sirkularitet og modulbasert gjenbruk.

BMW Group har satt ambisiøse klimamål: Innen 2030 skal scope 1- og scope 2-utslipp per produsert kjøretøy reduseres med 80 prosent, med 2019 som basisår. Selskapet skal også redusere scope 3-utslipp fra bruk av solgte kjøretøy med 50 prosent per kjørt kilometer, samt kutte scope 3-utslipp fra innkjøpte varer, tjenester og oppstrøms transport med 22 prosent per solgt kjøretøy i samme periode. Målene inkluderer også biogene utslipp og opptak knyttet til bioenergi. BMW Group fortsetter arbeidet med energieffektivisering, økt materialgjenvinning og integrering av fornybar energi for å realisere overgangen til et lavutslippssamfunn.

Oppsummering av muligheter og utfordringer knyttet til biomangfold og bærekraftig bruk av naturressurser for utvalgte selskaper⁵

KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar

WHEATON PRECIOUS METALS –

Wheaton er et “streaming”-selskap. De eier ikke gruvene selv, men investerer i andres produksjon. Dette gir lavere direkte eksponering for operasjonelle naturødeleggelser sammenlignet med tradisjonelle gruveselskaper. Likevel innebærer deres investeringsportefølje en moderat indirekte risiko for tap av biologisk mangfold og arealinngrep gjennom de underliggende gruveprosjektene. En svakhet ved selskapets nåværende profil er mangelen på en eksplisitt forpliktelse til å unngå virksomhet i beskyttede områder.

Wheaton har et sterkt rammeverk for aktsomhetsvurderinger. Selskapet har allerede etablerte prosesser for å analysere ESG-risiko før kontrakter inngås. Ved å stille strengere krav til landrehabilitering og beskyttelse av sårbare økosystemer hos sine partnere, kan Wheaton posisjonere seg som en ansvarlig kapitaltilbyder og redusere risikoen for verdifall knyttet til miljømessige sanksjoner eller lokal motstand i prosjektene de finansierer.

CHIPOTLE MEXICAN GRILL –

Chipotle står overfor betydelig miljørisiko knyttet til sin omfattende bruk av emballasje og råvareinnkjøp. Selskapet mangler en tidsbestemt plan for utfasing av engangspplast, og store mengder avfall fra take-out og levering utgjør en trussel mot naturlige habitater. Samtidig innebærer deres avhengighet av konvensjonelle landbruksvarer en risiko for negativ påvirkning på biologisk mangfold gjennom arealbruk og sprøytemidler i leverandørkjeden.

Mulighetene ligger i selskapets lederskap innen forretnings-etikk og deres satsing på regenerativt landbruk gjennom Cultivate Next-fondet. Ved å investere i robotteknologi som fjerner

ugress uten kjemikalier og løsninger for bærekraftig fôr, kan Chipotle redusere sitt naturavtrykk dramatisk. Selskapets mål om å konvertere hundrevis av dekar til økologisk landbruk og deres satsing på lokale råvarer gir en unik mulighet til å gjenoppbygge jordhelse og styrke lokale økosystemer, noe som også vil øke deres “Real Foodprint”-verdi for bevisste forbrukere.

ATKINSREALIS GROUP –

AtkinsRéalis står overfor indirekte miljørisiko gjennom sine store infrastruktur- og kjernekraftprosjekter, som kan medføre betydelige naturinngrep og forurensning dersom de ikke forvaltes korrekt. En spesifikk risiko er knyttet til tap av biologisk mangfold ved utbygging i sårbare områder. Selskapets manglende rapportering på personalgjennomtrekk utgjør også en risiko for kontinuiteten i deres spesialiserte miljøkompetanse.

Selskapet har en omfattende portefølje innen ren teknologi: særlig innen infrastruktur for elbil (EV), fornybar energi og miljøsanering. Spesielt viktig er deres arbeid med klimarobusthet, for eksempel planlegging for flomsikring i utsatte områder. Gjennom sin ledende virksomhetsstyring og sterke etiske rammeverk er de godt posisjonert til å vinne konsulentkontrakter innen det grønne skiftet.

TAKUMA CO –

Takuma er et avfallshåndteringselskap. Selskapet står overfor en betydelig miljørisiko knyttet til håndtering av giftige utslipp og avfall. Over 80 prosent av selskapets inntekter kommer fra forretningsområder med høy intensitet av giftige utslipp, og vår modell indikerer økt eksponering for forurensningsrisiko. Selv om selskapet følger industristandarder som ISO 14001, mangler de konkrete, kvantitative mål for utslippsreduksjon, noe som kan påvirke lokale økosystemer negativt.

Over 67 prosent av inntektene til Takuma anslås å komme fra produkter for forurensningsforebygging. Dette gir selskapet mange muligheter. Deres ekspertise innen avfallsbehandling og “waste-to-energy”-teknologi gir dem en unik posisjon til å fremme en sirkulær økonomi og redusere behovet for arealkrevende deponier, noe som indirekte beskytter biologisk mangfold.

CHURCH & DWIGHT CO –

Church & Dwight står overfor miljørisiko knyttet til bruken av engangspplast og palmeolje i sine husholdningsprodukter. Selskapet opererer også i markeder med strenge kjemikalielover, noe som kan medføre kostnader ved omformulering av produkter. På styringssiden er det tegn til misnøye blant aksjonærer, etter at et styremedlem fikk over 10 prosent negative stemmer ved generalforsamlingen i 2025.

Mulighetene ligger i selskapets ledende posisjon innen sirkulær økonomi og ansvarlige innkjøp. Church & Dwight har oppnådd målet om 100 prosent sertifisert palmeolje (RSPO) og har en resirkulerbarhetsgrad på hele 88,5 prosent for sin globale emballasje. Selskapet har også sterke programmer for energi- og utslippsreduksjon i verdikjeden.

KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar

Essity AB –

Essity produserer hygieneartikler. Kjernevirksomheten er dermed sterkt avhengig av papir og masse. Bruk av råvarer fra ikke-bærekraftig skogbruk utgjør en betydelig omdømmerisiko og kan true fremtidig tilgang på råstoff. Videre kan manglende kontroll på verdikjeden føre til regulatoriske sanksjoner etter

hvert som miljøkravene skjerpes globalt.

Selskapet er allerede ledende ved å bruke 100 prosent sertifisert fiber (FSC/PEFC) og ved å øke andelen resirkulert materiale (45 prosent). Ved å nå målet om fullstendig gjenvinnbar emballasje og satse på fornybare råvarer, kan Essity styrke sin markedsposisjon, redusere miljøavtrykket og tiltrekke seg ESG-fokuserte investorer.

P/F BAKKAFROST –

Bakkafrost driver omfattende havbruk som kan påvirke marine økosystemer negativt gjennom lakselus og rømming, noe som utgjør en betydelig miljørisiko. Sjømatbransjen utfordres stadig på produktkvalitet, der kontaminering kan føre til økonomisk ansvar og omdømmetap. Selv om selskapets vannhåndtering anses som oppgradert, krever operasjonene i sensitive marine miljøer streng kontroll for å unngå lokal degradering av naturmangfoldet.

Bakkafrost drar nytte av at de fleste anleggene er sertifisert etter ASC-standard (Aquaculture Stewardship Council), som er bransjeledende for bærekraftig drift. Ved å måle Scope 3-utslipp og opprettholde GFSI-sertifiserte sikkerhetsrutiner, kan selskapet differensiere seg som en ansvarlig produsent. Selskapet kan jobbe for å tette gapet mot konkurrenter når det gjelder miljøvennlig emballasje og helsefokusede produkter.

CLOETTA AB –

Cloetta er en svensk konfektprodusent. Selskapets største risiko for biologisk mangfold er knyttet til råvarer som palmeolje og kakao, der utvidelse av plantasjer historisk har ført til avskoging og tap av habitat i tropiske strøk. Selskapet er også sårbar på vannhåndtering siden mangel på vannstyringsprogrammer i leverandørkjeden kan true både lokal biodiversitet og stabile råvarepriser.

⁵ A brief description of risks and opportunities concerning conservation and sustainable use of biodiversity for the 5 holdings with the poorest rating.

Selskapet er bransjeledende innen ansvarlig innkjøp. All palmeolje som brukes er RSPO-sertifisert, noe som sikrer sporbarhet til gårdsnivå og beskyttelse av skogområder. Cloettas sterke arbeid innen emballasje hvor over 90 prosent er gjenvinnbar, reduserer forsøpling som skader økosystemer. Ved å utvide sine bærekraftsprogrammer til også å omfatte vannsparing, kan de ytterligere styrke sin miljøprofil og redusere regulatorisk risiko i EU.

Granges AB –

Granges produserer valset aluminium. Dette er en energikrevende prosess som tradisjonelt medfører høye karbonutslipp og mulige miljøskader gjennom gruvedrift og smelteprosesser. For Granges er vannforbruk til kjøling en spesifikk risiko, ettersom mangelen på mål for reduksjon av ferskvannsbruk kan belaste lokale økosystemer i områder med vannknapphet. Videre utgjør giftige utslipp og avfall en risiko for lokal biodiversitet dersom renseprosesser svikter.

Granges er ledende innen dekarbonisering. Ved å bruke 42 prosent resirkulert aluminium reduserer de behovet for nyutvunnet bauxitt, noe som sparer naturlandskap og habitater fra gruvedrift. Selskapets satsing på fornybar elektrisitet og deres SBTi-godkjente nettonullmål for 2040 gir dem en mulighet til å sette en ny standard for sirkulær ressursbruk i metallindustrien.

BIOGAIA AB –

BioGaia er et bioteknikkselskap som utvikler og selger kosttilskudd. Selskapets primære risiko for biologisk mangfold er knyttet til bruken av palmeolje, som er sterkt assosiert med avskoging og tap av habitat for truede arter. Selskapet bruker i dag RSPO-sertifisert palmeolje via “Book and Claim”-modellen, som anses som en svakere sporbarhetsmekanisme enn fysisk separert olje. Manglende revisjon av markedsføringspraksis kan også medføre regulatorisk risiko dersom miljøpåstander ikke kan dokumenteres tilstrekkelig.

Selskapet har en offensiv strategi for å eliminere palmeolje fullstendig fra alle produkter innen utgangen av 2025. BioGaia opererer i en sektor med lav vannintensitet, noe som gir dem en mulighet til å markedsføre sine produkter som mer bærekraftige enn tradisjonelle matvarer med høyt vannavtrykk, og dermed tiltrekke seg miljøbevisste forbrukere.

KLP Aksjefremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar

Uni-President Enterprises CORP –

Uni-President er en matvareprodusent. Selskapet står overfor betydelig risiko knyttet til råvareinnkjøp, spesielt på grunn av deres avhengighet av sjømat. Selskapet ligger etter sine konkurrenter ved at de mangler sertifiseringer som MSC eller ASC, noe som øker faren for negativ påvirkning på marint biologisk mangfold og svekker omdømmet. Videre utgjør mangelen på tidsbestemte mål for bærekraftig emballasje en risiko for økt plastforurensning.

Mulighetene ligger i å styrke leverandørstyringen. Ved å stille strengere krav til landbruksleverandører om vannresiliens og gå over til sirkulære emballaseløsninger, kan selskapet tette gapet til bransjelederne og bedre sin bærekraftsprofil.

VARUN BEVERAGES LTD –

Varun står overfor betydelig operasjonell risiko knyttet til vannhåndtering. 71 prosent av virksomheten foregår i vannknappe regioner (hovedsakelig India). Selskapets vannforbruksintensitet ligger vesentlig over bransjesnittet. En annen miljørisiko er den høye avhengigheten av PET-emballasje, som kombinert med strengere indisk regelverk, øker faren for økte reguleringskostnader og plastforurensning hvis sirkulære tiltak uteblir.

Selskapet har muligheten til å forbedre sin posisjon ved å utvide sine interne vannsparingsprogrammer til også å omfatte leverandørene, men per i dag ligger de bak konkurrentene. Ved å øke bruken av resirkulert plast og utvikle sunnere og mer miljøvennlige produkter, kan Varun bedre sin håndtering av biomangfold og være bedre rustet for fremtidige miljøkrav.

Empresas CMPC –

CMPC har en betydelig eksponering mot risiko knyttet til biologisk mangfold og arealbruk. MSCI anslår at 54 prosent av virksomheten er sårbar for miljøforstyrrelser. Direkte forvaltning av skogressurser medfører regulatorisk risiko for ødeleggelse av økosystemer. Selv om selskapet benytter sertifiseringer som FSC og PEFC, vurderes deres innsats for å avbøte negative effekter på naturmangfoldet som svakere enn hos bransjelederne.

Selskapet har allerede vist styrke innen karbonreduksjon, med en årlig nedgang i utslippintensitet på 14 prosent. Ved å styrke programmene for bevaring av arter og restaurering av habitater utover minstekravene i sertifiseringene, kan CMPC tette gapet til sine globale konkurrenter og sikre langsiktig tilgang til råvarer i et stadig strengere regulatorisk landskap.

Hindustan Unilever –

Hindustan Unilever er en produsent av hygieneartikler. Selskapet har betydelig fokus på bærekraftig innkjøp, spesielt ved bruk av RSPO-sertifisert palmeolje som er sporbar ned til møllenivå. Dette reduserer risikoen for avskoging i leverandørkjeden. Selskapet leder også an i arbeidet med materialgjenvinning og sirkulær økonomi, noe som er avgjørende for å håndtere strengere indisk regelverk for utvidet produsentansvar. Den største miljørisikoen er knyttet til vannhåndtering i India. Siden over 60 prosent av virksomheten er vannintensiv og selskapet mangler robuste, konsernovergrepene tiltak for vannsparing, er de sårbar for økte kostnader ved vannmangel.

Budimex Spolka Akcyjna –

Budimex opererer innen tung anleggsvirksomhet, noe som innebærer betydelig påvirkning på natur og landskap. En vesentlig risiko er knyttet til forretningsetikk og korrupsjon, der selskapet mangler obligatorisk opplæring og styreovervåking. Dette kan indirekte true naturverdier dersom miljøkrav i anbudsprosesser ikke følges opp tilfredsstillende. Selv om selskapet er godt på HMS, mangler det konkrete mål for å utvide sin “cleantech”-portefølje, noe som kan hemme overgangen til mer naturvennlige byggemetoder.

Selskapets største mulighet ligger i deres eksisterende kompetanse innen miljøteknologi. Med 27 prosent av inntektene fra prosjekter som avfall-til-energi, biomasse og renseanlegg for avløpsvann, har det et sterkt utgangspunkt for å bidra til sirkulær økonomi og bedre vannforvaltning. Ved å sette forpliktende mål for grønn vekst og innføre strengere etiske retningslinjer, kan Budimex snu sin nedgradering og styrke sin posisjon som en nøkkelaktør i det grønne skiftet.

KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar

Koninklijke Ahold Delhaize N.V. –

Koninklijke Ahold Delhaize står overfor flere biodiversitetsrelaterte risikoer, særlig knyttet til avskoging og arealendringer gjennom råvarer med høy risiko, som palmeolje, soyaprodukter, kaffe, te, kakao og trefiber. Disse risikoene kan påvirke økosystemstabilitet, robustheten i leverandørkjeden og etterlevelse av nye reguleringer som EUs avskogingsforordning. Selskapets verdikjede er også avhengig av naturressurser som rent ferskvann og fruktbar jord, noe som skaper sårbarheter i møte med økende biodiversitetstap og klimaendringer.

Samtidig har Ahold Delhaize gode muligheter til å styrke bærekraftsarbeidet ved å fremme regenerativt landbruk, forbedre vannforvaltningen og videreutvikle sin forpliktelse til å eliminere avskoging fra leverandørkjeden. Som en global dagligvareaktør kan selskapet påvirke leverandører i stor skala og bidra til å akselerere naturvennlige praksiser i markedene de opererer i. Arbeidet med å kartlegge naturrelaterte risikoer gjennom rammeverk som TNFD (The Taskforce on Nature-related Financial), samt utviklingen av en strategi for regenerativt landbruk, styrker ytterligere selskapets evne til både å bevare biologisk mangfold og gjøre leverandørkjeden mer robust på lang sikt.

D.R. Horton, Inc. –

D.R. Horton bygger boliger over hele USA. Når man utvikler store områder, kan det gå ut over naturen som finnes der fra før. Derfor gjør selskapet miljøundersøkelser før de bestemmer hvor de skal bygge, slik at de kan unngå unødvendig skade på lokale habitater og naturmangfold. De jobber også med ansvarlig arealbruk og god vannforvaltning, noe som både kan skåne naturen og svare på det stadig større fokuset mange har på miljøriktige løsninger.

I tillegg kommer det nye krav og forventninger fra myndigheter og investorer om at selskaper må være åpne om hvordan de påvirker naturen, blant annet gjennom rammeverk som TNFD. Dette gir D.R. Horton en mulighet til å ligge i forkant ved å forbedre rapporteringen sin og vise at de tar ansvar. Flere bedrifter ønsker nå bedre oversikt over naturpåvirkning og risiko, og det gjør at D.R. Horton kan dra nytte av nye verktøy, bedre naturkartlegging og frivillige tiltak som støtter naturmangfold, i tråd med den bredere bevegelsen for økt biodiversitetsinnsats i privat sektor.

Henkel AG & Co. KGaA –

Henkel er avhengig av naturen for mange av råvarene sine, og det betyr at tap av biologisk mangfold kan skape problemer, for eksempel ved at det blir vanskeligere å få tak i viktige ingredienser, eller at landbruket blir mindre stabilt. Kort sagt: når økosystemene sliter, kan også Henkels verdikjede få trøbbel. Men dette gir også muligheter. Henkel jobber allerede med mer ansvarlige innkjøp, som å bruke flere fornybare og bærekraftig produserte råvarer, blant annet når det gjelder palmebaserte ingredienser. Selskapet satser også på sirkulær økonomi og smartere bruk av ressurser, som bedre emballasje og mer gjenbruk, noe som både skåner miljøet og gir rom for innovasjon. Ved å ta vare på skog, jord, vann og andre naturområder kan Henkel både redusere risiko og utvikle produkter som passer bedre i en naturpositiv framtid. Alt i alt ser Henkel på biologisk mangfold ikke bare som noe de må ta hensyn til, men også som en sjanse til å styrke bærekraft, konkurransekraft og langsiktig robusthet.

Stantec Inc. –

Stantec møter noen klare utfordringer når naturen forringes, for om biologisk mangfold fortsetter å gå ned kan det ramme både kundene deres og samfunnene de jobber i. Det kan bety alt fra strengere regler til mer usikre forsyningskjeder, og det kan igjen påvirke lønnsomheten. Samtidig kommer det stadig nye krav fra myndigheter og investorer som gjør at selskapet må vise hvordan det påvirker naturen, noe som skaper ekstra press, men også nye muligheter. På den positive siden er Stantec allerede godt posisjonert. De har lang erfaring med naturbaserte løsninger, restaurering av økosystemer og prosjekter som både styrker naturen og gjør infrastruktur mer robust. De jobber for eksempel med prosjekter innen flomforebygging, kystvern og bedre leveområder for planter og dyr, og dette er tjenester det blir stadig mer behov for. I tillegg kommer en stor del av inntektene deres fra arbeid knyttet til FN's bærekraftsmål, noe som viser at markedet for natur- og miljøtjenester vokser og at Stantec allerede drar nytte av det. Alt i alt betyr dette at selv om tap av natur skaper risiko, gir det også Stantec sjansen til å være en viktig del av løsningen, og å vokse videre ved å hjelpe kunder over hele verden å ta bedre vare på naturen.

Oppsummering av stemmegiving¹

MILLIONER KRONER	ANTALL GENERALFORSAMLINGER	ANDEL STEMTE	ANDEL STEMME MOT LEDELSE
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar	304	100%	19%
KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar	87	100%	10%
KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar	278	99%	11%

¹ Oversikt over hvordan KLP og KLP-fondene har stemt finner du her: <https://vds.issgovernance.com/vds/#/MzU3MA==>

Fra venstre Kiran Aziz – leder for ansvarlige investeringer, Karolina Malisau-skaite – ansvarlig for stemmegivning, Jens Skancke Presthus – ansvarlig for menneskerettigheter og Aril Skedsmo – ansvarlig for klima og natur.

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

Besøksadresse:

Dronning Eufemias gate 10, Oslo.

Tlf: +47 23 08 09 30

KLP KAPITALFORVALTNING AS

Post boks 400 Sentrum 0103 Oslo, Norge

Spørsmål om rapporten eller KLPs arbeid
med ansvarlige investeringer kan sendes til

E-post: fond@klp.no

www.klp.no

Sentralbord: 55 54 85 00

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

Besøksadresse:

Dronning Eufemias gate 10, Oslo.

Tlf: +47 23 08 09 30

KLP KAPITALFORVALTNING AS

Post boks 400 Sentrum 0103 Oslo, Norge

Spørsmål om rapporten eller KLPs arbeid
med ansvarlige investeringer kan sendes til

E-post: fond@klp.no

www.klp.no

Sentralbord: 55 54 85 00

